

Nastolatki, a rozwój kompetencji społecznych.

Magdalena Wieczorek
ROME Metis
8.11.2019

Kompetencje społeczne

(inteligencja społeczna/emocjonalna)

- Pojęcie kompetencji społecznych wprowadził do psychologii R. White w roku 1959; zajmował się on problematyką wywierania wpływu na otoczenie. Pojęcie to ujmował on jako specyficzną rozumianą umiejętność, czyli każdą taką umiejętność, która przyczynia się **do skutecznej interakcji z otoczeniem.**
- **Dla człowieka/nastolatka jako jednostki, efektywne funkcjonowanie w relacjach z innymi jest niezbędną umiejętnością.**

Kompetencje społeczne

(inteligencja społeczna/emocjonalna)

- Proces kształtowania kompetencji społecznych rozpoczyna się w dzieciństwie.
- Nabywane są poprzez naśladowanie wzorców zachowań osób znaczących w różnych sytuacjach wychowawczych.
- Identyfikowanie się z tymi wzorcami.
- Uczenie się norm i reguł społecznego postępowania.
- Otrzymywanie wzmocnień pozytywnych i negatywnych.
- Jakość relacji z rówieśnikami kompetencje te osłabia lub wzmacnia.

3 wyznaczniki kompetencji społecznych

Relacje.

Akceptacja siebie i innych.

Empatia.

Relacje

- Relacje nawiązywane w okresie adolescencji są prototypem późniejszych związków.
- Relacje rówieśnicze mają znaczący wpływ na kształtowanie kompetencji w zakresie porozumiewania się.

Akceptacja siebie i innych

Do niczego się nie nadaję.

Nic nie potrafię.

Jestem nieudacznikiem.

Jestem beznadziejny.

Jestem NICZYM.

Akceptacja siebie i innych

- Warunkiem niezbędnym do samoakceptacji jest doświadczanie bycia akceptowanym.
- Pragnienie uznania społecznego, np. przez grupę rówieśniczą.
- Dążenie do bycia akceptowanym przez rówieśników.

Empatia

- Empatia to zdolność rozumienia innych ludzi, umiejętność wczuwania się w ich potrzeby i uczucia. Bardzo wielu ludzi posiada tę cechę, jednak jak to wygląda wśród nastolatków?
- Młodzi ludzie są dobrzy, wszyscy bez wyjątku. Potrafią wyciągnąć pomocną dłoń, jeżeli tylko tego chcą. W końcu to nastolatek najlepiej może rozumieć problemy swojego rówieśnika.
- Jednak żyjemy w czasach, kiedy wielu ludzi robi coś, aby przypodobać się innym, a pomaganie niektórzy odbierają jako obciach.
- **Empatia stanowi warunek spotkania z drugim człowiekiem.**
- Jest niezbędna w relacjach rodzice-dzieci, nauczyciele-uczniowie, w grupie rówieśniczej.

Nastolatki i samotność

eksperyment Katariny Muraszowej, 2011

- Katarina Muraszowa jesienią 2011 zrobiła eksperyment, którego wyniki krążą na różnych stronach fb i wzbudzają zrozumiałe emocje.
- **Katarina Muraszowa** jest psychologiem rodzinnym zajmującym się rozwojem człowieka. Ukończyła Wydział Psychologiczny i Biologiczny na na Petersburskim Uniwersytecie Państwowym, dodatkowo robiła specjalizację w dziedzinie medycznej, młodzieżowej i rodzinnej psychologii.

Eksperyment Katariny Muraszowej, 2011

Opis eksperymentu:

- **Dzieciom w wieku 12-18 lat zaproponowano dobrowolne spędzenie 8 godzin w odosobnieniu.** Każde z nich miało ten czas spędzić ze sobą, bez możliwości korzystania ze środków komunikacji (telefony komórkowe, internet). Nie wolno im było również włączać komputera, korzystać z gadżetów, z radia i telewizora. Dozwolony był natomiast cały szereg klasycznych zajęć: pisanie, czytanie, gra na instrumentach muzycznych, rysowanie, rękodzieło, śpiewanie, spacerowanie itp.

Eksperyment Katariny Muraszowej, 2011

- Dzieci miały następnego dnia opowiedzieć o tym, jak czuły się podczas próby samotności. Miały możliwość zapisywania swoich działań, refleksji i odczuć. W przypadku nadmiernego dyskomfortu, stanu niepokoju lub napięcia – psycholog zaleciła natychmiastowe przerwanie eksperymentu

Eksperyment Katariny Muraszowej

- Na pierwszy rzut oka eksperyment wydawał się całkiem niegroźny. Psycholog uznała, że będzie to absolutnie bezpieczna próba. Jednak tak szokujących wyników nikt się nie spodziewał.
- **Z 68** uczestników eksperymentu **tylko 3 osoby dotrwały do końca** – jedna dziewczynka i dwóch chłopców.
7 osób wytrzymało pięć i więcej godzin.
3 osoby miały myśli samobójcze, **5 osób** doświadczyło ataku paniki,
u 27 osób wystąpiły objawy wegetatywne zaburzeń lękowych: mdłości, nadmierne pocenie, drżenie, zawroty głowy, uderzenia gorąca, bóle brzucha, wrażenie ruszania się włosów na głowie i inne.
- Praktycznie każdy uczestnik doświadczył uczucia lęku i niepokoju.
- Spośród tych 27 osób, które miały wegetatywne zaburzenia lękowe, 20 to dziewczynki.

Aktywność podczas eksperymentu

Gotowali jedzenie, jedli,
Czytali albo usiłowali czytać,
Odrabiali lekcje (eksperyment był przeprowadzany w czasie wakacji,
ale w przypiływie rozpaczy niektórzy sięgnęli po podręczniki),
Patrzyli przez okno albo chodzili po mieszkaniu,
Wyszli na dwór i poszli do sklepu lub do kawiarni (nie wolno było się
komunikować, ale uczestnicy uznali, że rozmowa ze sprzedawcą lub z
kelnerem się nie liczy),
Rozwiązywali krzyżówki,
Układali Lego,
Rysowali albo próbowali rysować,
Myli się,
Sprząтали mieszkanie lub pokój,
Bawili się z psem lub kotem,

Aktywność podczas eksperymentu

Ćwiczyli, robili gimnastykę,
Zapisywali swoje odczucia, refleksje, pisali listy na papierze,
Grali na gitarze, na pianinie (jedna osoba na flecie),
Trzy osoby pisały wiersze lub prozę,
Jeden chłopiec prawie przez 5 godzin jeździł po mieście autobusami,
Jedna dziewczynka haftowała,
Jeden chłopiec poszedł do wesołego miasteczka i przez trzy godziny kręcił się na karuzeli,
Jeden młody człowiek przeszedł miasto z jednego końca w drugi (25 kilometrów),
Jedna dziewczynka udała się do muzeum,
Jeden chłopiec poszedł do ogrodu zoologicznego,
Jedna dziewczynka się modliła.

Po zakończeniu eksperymentu

- **14 osób** natychmiast zalogowało się w sieciach społecznościowych,
- **20 osób** zadzwoniło z komórki do przyjaciół,
- **3 osoby** zadzwoniły do rodziców,
- **5 osób** poszło do znajomych.
- Pozostali włączyli telewizor lub zajęli się grami komputerowymi.
- Prawie wszyscy i prawie natychmiast włączyli muzykę lub skorzystali ze słuchawek.

Wnioski

Samotność dla nastolatków jest szokiem.

Polskie dzieci nie mają kumpli badania WHO

- Zapytano młodzież ilu mają przyjaciół (z dołączoną definicją kim jest przyjaciel).
- Padały odpowiedzi 100, 500 itd. oraz dopiski „nie mam facebooka”.
- Mimo informacji, że przyjaciel to ktoś, do kogo można się zwrócić po pomoc i porozmawiać o problemach, młodzież prawdopodobnie utożsamia te relacje z kontaktami wirtualnymi.
- **Kontakty wirtualne należą raczej do powierzchownych, ale dają jednocześnie poczucie bycia w grupie i złudzenie posiadania wielu przyjaciół.**

Polskie dzieci nie mają kumpli badania WHO

- Nastolatki nad Wisłą narzekają na brak bliskich przyjaciół.
- W Europie gorzej pod tym względem wypadają tylko Rosjanie i Grecy - wynika z najnowszego badania przeprowadzonego dla Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w ponad 30 krajach naszego kontynentu.

Polskie dzieci nie mają kumpli

- Wśród 13 - latków nad Wisłą zaledwie **68% dziewcząt i 76% chłopców** deklaruje, że ma co najmniej **3 bliskich przyjaciół** tej samej płci. Średnia europejska to odpowiednio 81 i 83 proc.
- Sytuacja wygląda jeszcze gorzej w przypadku 15 - latków. W Polsce wieloma kuplami chwali się zaledwie **57 %** nastolatek i **65 %** nastolatków - znowu grubo poniżej średniej europejskiej.

Wyzwanie dla rodziców i nauczycieli.

**Wprawdzie rośnie świadomość tego,
jak ważna jest jakość relacji z dziećmi i
młodzieżą,
ale wciąż wielu z nas nie rozumie,
że ma ona decydujące znaczenie
dla ich dobrego życia.**

Jasper Juul. *Moje kompetentne dziecko.*

(jeden z liderów przełomu we współczesnej pedagogice. Zawdzięczamy mu odejście od wychowania autorytarnego. Propaguje idee szacunku i współdziałania we wzajemnych relacjach z dzieckiem oraz dojrzałe przywództwo dorosłych).

Relacja.

Dorośli pociągają za sobą?

Ale czym, jakimi siłami?

Proces

Wychowanie to fenomen procesu rodzenia się relacji dorosły – dziecko – uczeń

Personalistyczna koncepcja wychowania

Wychowanie integralne

Dziękuję za uwagę

Magdalena Wieczorek

Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny *Metis* w Katowicach

mwieczorek@metis.pl

